

CİLT 9, SAYI 9, EYLÜL 1981

**Türk
sanayicileri
ve
iş adamları
derneği**

görüş

GÖRÜŞ (AYLIK YAYIN) EYLÜL 1981

Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği

Sahibi ve Sorumlu Neşriyat Müdürü :

**Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği
Yönetim Kurulu Başkanı Ali Koçman**

Yazı İşleri Müdürü : Ertuğrul İhsan Özol

**Adres : Cumhuriyet Cad. Dörtler Ap. 18/1
Elmadağ - İstanbul**

Telefon : 46 24 12

**Görüş'teki yazılar KAYNAK GÖSTERİLEREK
kısmen veya tamamen yayınlanabilir.**

Basıldığı Yer : Nurtan Matbaası - İstanbul

Tel. : 22 73 27 26 46 35

Bu Sayıda

Dernek'ten Haberler	4
TÜSİAD'ın Ekonomik Konulardaki Görüş ve Önerileri	5
Güney Avrupa Ülkelerinde Ne Kadar Yabancı Sermaye Var	12
İtalya'da KİT Reformu	13
İhracat Reklamları	14
Orta Doğu Ülkelerinde İşçi Dövizi Potansiyeli	17
Japon Tipi Rekabet	20
Gelişmekte Olan Ülkelerde Şehirleşme	22
Çöp Tenekelerindeki Altınlar	25
1979'da Resmî Kalkınma Yardımları	26
Dünya'da Görünmeyenler Kalemî	28
Hayvancılık Sektörü Önem Kazanıyor	31

Dernek'ten Haberler

- 5 Eylül 1981 günü TÜSİAD Yönetim Kurulu Başkanı Ali Koçman bir basın toplantısı yaparak ekonomik konulardaki TÜSİAD görüş ve önerilerini açıklamıştır. (Basın Toplantısı metni sayfa 5'de verilmiştir.)
- 7 Eylül 1981 günü NATO Genel Sekreteri Joseph Luns derneğimiz tarafından verilen bir öğle yemeğine katılmıştır. Bu toplantı da Luns'a TÜSİAD şeref üyeliği tevdi edilmiştir.
- TÜSİAD'ın 1981 yılında Türk Ekonomisi (The Turkish Economy 1981) adını taşıyan İngilizce kitap yayınlandı.
- TÜSİAD'ın 1981 ortalarında Türk ekonomisi isimli incelemesi yayınlandı.

TÜSİAD'ın Ekonomik Konulardaki Görüş ve Önerileri

Türkiye Cumhuriyeti Devletinin bölünmezliğini ve bütünlüğünü bir kere daha perçinlediği için, can ve mal emniyetini tartışmasızca sağladığı için ve güzel yurdumuzu yeniden istikbale ümitle bakan insanlar ülkesi haline getirdiği için, **12 EYLÜL HAREKÂTINA ŞÜKRAN BORÇLUYUZ.**

Bu gün sizlere ekonomimizin genel durumu hakkındaki görüşlerimizi ifade etmek istiyorum.

12 Eylül harekâtının ekonomik meselelere en az diğer ülke sorunları kadar önem vermesi her türlü takdirin üzerinde bir davranış olmuştur.

Türk Özel Sektörü, Türk Sanayicisi uygulanan ekonomik politikayı kendisine getirdiği ağır

sorumluluk ve zorluklara rağmen, **İÇTEN DES-TEKLEMEDE KARARLIDIR.**

Enflasyonun durdurulması ve geriletilmesi, ihracat patlaması, devlet bütçesinin denk hale getirilmesi için sarfedilen çabalar ve vergi kanunlarında yapılan tarihi reformlar sadece Türk kamu oyunda değil, uluslararası ekonomik çevrelerde de takdir ve hayranlıkla karşılanmıştır.

Nitekim dünya para piyasalarının Türk ekonomisine karşı bakış açısı değişmiş ve olumlu bir hale gelmiştir.

Artık Türkiye tüm zorluklara rağmen ekonomik bakımdan ileriye ümitle bakan ve **EKONOMİK POLİTİKASINI YAPABİLEN BİR ÜLKE GÖRÜNÜMÜNDEDİR.**

Görüşlerimiz :

ENFLASYON, HALKIMIZIN BİR NUMARALI EKONOMİK DÜŞMANIDIR. ENFLASYONLA MÜCADELE DEVAM ETMELİDİR.

Ülkemizde dünyada eşi az görülen bir enflasyon mücadelesi yapılmış ve önemli başarılar sağlanmıştır. Ancak, ülkemizde henüz Batı ülkelerinde normal sayılan bir oranda düşmemiştir. Mayıs sonu istatistiklerine göre, yıllık enflasyon oranı % 37.8 olup, İzlanda'dan sonra OECD ülkeleri arasında en fazla fiyat artışı gösteren ülkeyiz. Büyük batı ülkelerinde enflasyon 6 aylık ortalaması % 6'dan aşağı, OECD yıllık ortalaması % 10 civarındadır. Bu durum enflasyon savaşına devam edilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

KİT'LER TARİHİ BİR ÇÖZÜM KARARINI BEK- LEMEKTEDİR.

KİT'lerin milli ekonomiye yük olma ağırlığı bütün şiddetiyle devam ediyor. KİT bünyelerinde yapılacak ekonomik ve idari operasyonların başarısı, tarihi bir nitelik taşıyacak kadar acil, kesin ve cesur kararlara bağlıdır.

KİT'lerin mülkiyetinin kime ait olacağına dair yapılan faydasız ve duygusal münakaşalar bir kenara bırakılarak milli ekonomiye müspet değer sağlamak için kamu sektörü ile özel sektör arasında imkânların birleştirileceği bir yol bulunması ve meselenin siyasal tartışmalardan ekonomik verimliliğe geçiş meselesi olarak ele alınması lâzımdır.

TÜRK SANAYİİ CİDDİ SORUNLARA SAHİPTİR

Türk sanayii yeni ekonomik düzen, uluslararası rekabete açılış, ihracatçı olabilme geçiş dönemi bakımından çok kritik bir dar boğazdan geçmektedir.

SANAYİİ DE SON 20 YILDA MEYDANA GETİRİLEN ESERLERİNİN İNKÂRI YENİ BİR EKONOMİK DÜZENİN MANTIGINI TEŞKİL EDEMEZ.

Türkiye, hiçbir sanayi kuruluşunu kendi kaderine terk edemeyecek kadar ona muhtaçtır. Ekonomik düzenler, ülke ekonomisinin sahip olduğu kıymetleri ekonomik bir sentezle değerlendirmek ve yeni dönemde her ünitenin yerini yeniden tayin etmek mecburiyetindedirler.

Sanayinin yeni döneme geçişte uzun bir dar boğaz dönemi yaşamayı kaçınılmazdır ve bunu sanayici de içten bilmektedir.

ENFLASYON KAYNAKLARINA BAŞ VURULMADIKÇA TÜRK SANAYİİ AYAKTA DURAMAZ TEZİNİ REDDEDERİZ.

Türk sanayii tüm zorluklara rağmen Türkiye'nin istikbali için ayakta durmaya devam edecektir.

Hükümetimiz ve ona bağlı ekonomik kurul ve kuruluşlar sanayinin sorunlarını sektör bazında sanayicilerle tartışmalı ve çözüm yollarını ülke ekonomisine katkı açısından birlikte araştırmalıdır.

GEÇİŞ DÖNEMİNİN İCABI OLAN VE SANAYİCİYE YÜKLENEBİLİR FEDAKÂRLIK FATURASI ÖDENECEKTİR.

BANKACILIK SİSTEMİMİZİN SORUNLARI VARDIR.

Bu sorunların giderilmesi ve Türk bankacılığının modern, rasyonel çalışan, ihtisaslaşmış ve dünya para piyasalarına açılabilir bir yapıya kavuşturulması lâzımdır. Bunun için hükümetimizin başkanlık edeceği bir toplantıda T.C. Merkez Bankası ve milli bankalarımızın biraraya gelmesi bu açıdan sistem ve prensiplerin yeniden gözden geçirilmesi ve prensip kararlarına uymada T.C. Merkez Bankasına hakim bir rol verilmesi gereklidir.

Faizlerin serbest olması serbest piyasa ekonomisinin tabii bir kuralıdır. Ancak sistemin işleminde faiz rekabetinin spekülatif bir iş

sahası haline dönüşmemesi ve VATANDAŞIN ALDIĞI YÜKSEK FAİZDEN ÖNCE YATIRDIĞI ANA PARANIN TEMİNATININ KESİN OLMASI ŞARTTIR.

Mevduat faizlerinin enflasyon oranı ile rabıtası vatandaşa iyi anlatılmalı, enflasyon oranına paralel olarak ilerde meydana gelebilecek faiz oranlarındaki düşmeler bir şok etkisi yaratmamalıdır.

Faizlerin serbest bırakılması sisteminin kalıcılığı, bu sistemin her türlü spekülasyondan uzak kalması ve para piyasasında haksız rekabeti bir yarış haline getirmemesine bağlıdır.

Serbest faiz sisteminin olumsuz sonuç vermemesi ve yerleştirilmek istenen serbest piyasa ekonomisine ve üretim seferberliğine ters düşer hale gelmemesi için para politikasını yürüten yetkililere özel bir dikkat ve sorumluluk düşmektedir.

Aynı şekilde banka kredilerinin maliyet analizlerinin yeniden gözden geçirilmesi, parayı alan ve satan arasında gönül mutabakatı olması şarttır.

Türk iş adamı ve müteşebbisi yabancı para piyasalarından hiçbir zorlukla karşılaşmadan kredi kullanabilir hale gelmelidir. Bu karar, rekabet açısından Türkiye'de uygulanan para politikasını ve faiz sistemini olumlu yönde etkileyecek bir karardır.

Madencilik, Turizm, Hayvancılık ve Tarım endüstrisi yatırımlarında yabancı sermaye ve

teknolojisinin katkıları ihracatın teşviki kadar hayati önem taşıyan bir meseledir.

TÜRKİYE TARIM POTANSİYELİNİ KULLANMA- DA ZORLUK ÇEKİYOR.

Türkiye'nin tarım potansiyelini kendi kendine yetme açısından olduğu kadar ekonomik bir silah olarak kullanma açısından da değerlendirilmesi gerekmektedir.

Zirai plânlamanın üretime dönük hale getirilmesi, devletin **BİR ZİRAİ ÜRETİM SEFERBERLİĞİNİ İLÂN ETMESİ** ve önümüzdeki yıllar için tarımda iç ve dış talebin üretim rakamlarıyla dengeleyecek bir **MASTER PLAN** yapılması lâzımdır.

Yorgun tarlaların, verimi düşük tohumların beklediği ilgi tarımın bilimsel bir yaklaşımla uluslararası yardımlara açık olarak ele alınmasıyla giderilebilir.

Türk özel sektörünün tarım endüstrisi, hayvancılık, gıda sanayii ve yoğun tarım işletmecilik yatırımlarına ilgi duymaya başlaması genelde çok olumlu bir intiba vermektedir.

KENTLERİMİZDEKİ KONUT SORUNU TÜRKİYE'NİN EN BÜYÜK SOSYO EKONOMİK SORUNUDUR.

Bu sorunun giderilmesi çabalarını takdirle karşılıyoruz ve alınan olumlu kararları destekliyoruz.

Konut sorununun halli için fon yaratılması veya düşük faizli kredi temini siyasal bir tartışma yapılmamalı ve devlet sübvansiyonu bilhassa

bu konuda hiç çekinmeden devletin kontrolu altında kullanılmalıdır.

Konut sorununa çözüm bulamayan bir idarenin karşılaşacağı problemler çok boyutlu olma istidadını daima muhafaza edecektir.

TÜRKİYE İHRACAT YAPABİLİR BİR ÜLKE OLMUŞTUR.

Piyasa ekonomisi modelinin kendine özel kuruluş ve uygulamaları vardır.

Bu kuruluş ve uygulamaları ülkemizde de kurmak ve işletmek zorundayız. Bunlar arasında döviz borsasının kurulması, bankaların ihracatta uzmanlaşmalarının sağlanması, ihracatçıya gümrük ve vergi konularında en önemli teşviki sağlayacak serbest bölgelerin ihdası, Türk parasının dış konvertibilitesinin tedricen sağlanması ve ihracatla ilgili kambiyo ve dış ticaret formalitelerinin basitleştirilmesini zikretmek isterim.

İhracatın teşviki için Avrupa ülkelerinde uygulanan gizli - açık tüm devlet destekleri tereddütsüz dikkate alınmalıdır.

İhracatın tamamıyla formalitelerden arınmış, dünya pazarlarında mal ve hizmet rekabetinin kavgasını veren bir noktaya gelmesi ve milyarlarca dolarlık rakamlara ulaşılması Türk ekonomisinin sağlığa kavuştuğu ve kendi ayakları üzerinde durduğu an olacaktır.

Güney Avrupa Ülkelerinde Ne Kadar Yabancı Sermaye Var.

1978 senesi sonunda Güney Avrupa ülkelerindeki yabancı sermaye 8.170 milyon dolar'a ulaşmıştır. Bu da çeşitli ülkelerdeki toplam yabancı sermayenin % 8.5'ini oluşturmaktadır. Güney Avrupa'da en fazla yabancı sermayeye sahip ülkelerin başında İspanya, Yunanistan ve Portekiz gelmektedir. En az yabancı sermayeye sahip ülke ise Cibraltar ve Kıbrıs'tır. Türkiye'de ise 1978 sonunda yabancı sermaye 450 milyon dolar idi. Bu da Güney Avrupa'daki toplam yabancı sermayenin % 5.5'ine eşittir.

GÜNEY AVRUPA ÜLKELERİNDE YABANCI SERMAYE (1978 Sonu)

Güney Avrupa	(Net Aktif)	% dağılım (milyon dolar)
Kıbrıs	90	1.1
Cibraltar	30	0.4
Yunanistan	1.050	12.8
Malta	120	1.5
Portekiz	560	6.8
İspanya	5.700	69.8
Türkiye	450	5.5
Yugoslavya	170	2.1
Toplam	8.170	100
Dünya toplamına oranı	% 8,5	

İtalya'da KİT Reformu

Senelerdir süren zararların sonucu İtalya'da kamu sektörünün borçları çok yüksek bir seviyeye ulaşmıştır. Bugün Sanayi Tesisleri Yapım Enstitüsü'nün borçları öz kaynaklarının % 90'ına diğer kuruluşlarda ise % 70'ine eşittir. Özel sektördeki büyük kuruluşlarda ise borçlanma oranı % 60'ın altındadır.

Kamu sektöründe etkin bir reform ve 11.000 milyar liralık sermaye artırımını önerilmektedir. Her çalışma günü sonunda 20 milyar lira zarar eden ve bankalara 30 milyar lira faiz ödemek zorunda olan kamu sektöründe etkin bir reform ve 11.000 milyar liralık sermaye artırımını önerilmektedir.

Kayıplar beş sektörde yoğunlaşmakta. Bunlar demir, çelik, kimya, elektronik, alüminyum ve gemi yapım sektörleridir. Avrupa topluluğundaki diğer ülkelerde de en kötü durumda olan yine bu sektörlerdir.

İtalya'da kamu ortaklıkları fiyat konusunda katı kaidelere uymak zorundadırlar. Genellikle çalışanların işlerine son verilemediği gibi, zarar eden kuruluşlar da kapatılmıyor. Ayrıca bu kuruluşlara yöneticiler becerilerinden çok politik eğilimleri göz önüne alınarak atanıyorlar. Kamu Girişimleri Bakanlığı bu kuruluşların tam otonomi ile donatılmalarını ve tamamen ekonomik kriterler ile işletilmesini önermektedir. Reform projesi üretim alanında özel kesim ile işbirliğini de içermektedir. Ulusal düzeyde bazı anlaşmalarla otomobil ve çelik üretiminde işbirliği yapılabileceği ve telekomünikasyon için olduğu gibi bazı ortak girişimler yaratılabileceği öne sürülmektedir.

İhracat Reklamları

Gelişmekte olan ülkelerde uygulanacak reklâmcılık tekniklerinin sanayileşmiş ülkelerde uygulanmakta olan yöntemlerden farklı olması, reklâm konusuna daha değişik bir bakışla yaklaşılmasına gerektirmektedir.

Bu konuda birçok ABD'li ve Avrupalı şirketin özellikle Ortadoğu ülkelerindeki reklam kampanyalarında karşılaştıkları sorunlar, bu şirketleri bazı temel reklâmcılık prensipleri oluşturmaya ve bu prensipleri titizlikle izlemeye mecbur etmiştir.

Büyük şirketlerin gelişmekte olan ülkeler pazarlarında yapacakları reklâm kampanyaları için geliştirdikleri temel prensipler şöyle sıralanabilir :

- Reklam kampanyanızı kendi ülkenizin değil de reklam yapacağınız ülkenin kültürel değerleri açısından geliştirin. Birçok büyük firma reklam kampanyalarını kendi genel

merkezlerinde hazırlar ve üzerlerinde değişlik yapmadan diğer ülkelerdeki şube veya bürolarına gönderirler. Genellikle yapılan tek değişlik tercüme etmektir. Bazen bu tür bir reklam ilgili ülkedeki topluma tamamiyle yabancı düşebilir.

- Reklam yaptığınız ülkedeki kültürel ve siyasi havaya aykırı düşmemeye çalışın. Örneğin, bir firma Fildişi sahili adıyla bilinen ülkede yaptığı reklamlarda siyah bir kedi kullanmıştı. Halbuki siyah kedi birçok Afrika ülkesinde kötü ruhu - Şeytanı simgelemektedir. Bir başka örnekte de, büyük Çin pazarına girmek isteyen bir firma, Çin'de yaptığı reklamlarda başka hangi ülkelerde faaliyette olduğunu gösteren bir dünya haritası yayınlamıştı. Bu harita da Çin ile Tayvanı ayrı ayrı renklerde basıldığı için Çin'deki yetkilileri kızdırmış ve bu yüzden Çin pazarına girebilme şansını kaybettirmişti.
- Mümkün olduğu nispette göze hitaben ve renkli olan mesajlar kullanın. Açık hava reklamcılığı birçok Avrupa ülkesinde başarılı biçimde kullanılabilirken, bazı ülkelerde bunların kullanılamayacağına dikkat etmek gerekmektedir. Örneğin çok katı kuralların uygulandığı bazı Müslüman ülkelerde bazı tür resim ve kabartmaların kullanılması inançlara, örf ve adetlere uymayabilir.
- Öğretici olmaktan çok eğlendirici olmaya bakın. Birçok gelişmekte olan ülkede çalışma hayatının yorucu temposu dinlenme-

ye pek az zaman bırakmaktadır. Bu nedenle oyalayıcı ve eğlendirici kampanyalar daha başarılı olmaktadır. Ayrıca, okuma - yazma oranının düşük olduğu ülkelerde bu yöne özellikle dikkat etmek gerekmektedir.

- Reklam yaptığınız ülkenin etkili bir reklam ortamı yoksa kendi ortamınızı kendiniz yaratın. Örneğin, Gana'da reklam yapmakta olan bir firma gezici sinema oynatıcısı taşıyan araçlarla kampanyasını sürdürmektedir.
- Reklam yaptığınız ülkede kırsal kesime en geniş şekilde nüfuz edebilecek olan reklam ortamını seçin. Bazı ülkelerde TV yaygın değildir. Aynı şekilde gazete ve dergi gibi basılı yayınlar belirli yöre için çok pahalı olabilir veya hitap ettiği kesim çok küçük olabilir. Böyle durumlarda örneğin radyo en yaygın reklam ortamı olarak kullanılabilir.
- Reklam yapacağınız ülkede malınızın müstakbel alıcısını seçmekte titiz davranın. Bazı ülkelerde veya yörelerde alış - verişin her türlüünü yalnızca ailenin erkek kişisi veya yalnızca ev hanımı yapıyor olabilir.

Kaynak : Business International,

Orta Doğu Ülkelerinde İşçi Dövizi Potansiyeli

Batı ülkelerinde 1 milyon dolayında Türk işçisinin çalıştığı tahmin edilmektedir. Bu işçilerin yıllık ortalama net gelirleri kişi başına 10.000 dolar dolayındadır. Böylece bu ülkelerdeki Türk işçilerinin yıllık gelir toplamı 9.7 milyar doları bulmaktadır.

Bu gelirin yaklaşık % 60 kadarı (5.8 milyar doları) işçilerimizin ordaki geçimleri için harcanmakta, geri kalan meblağın (3.9 milyar doların) yine yaklaşık % 40 kadarı (1.6 milyar doları) çeşitli yollarla yurda gönderilmekte veya getirilmektedir. Böylece tasarruf edilen yaklaşık 2.3 milyar dolar her yıl batı bankalarına yatırılmaktadır.

Ortadoğu ülkelerinde ise yaklaşık 135 bin Türk işçisinin çalıştığı tahmin edilmektedir. Yine edinilen bilgilere göre, bu işçilerimizin yıllık ortalama net gelirleri kişi başına 6000 dolar dolayındadır. Ayrıca ailelerini yanlarına alamayan bu işçilerimizin lojman ile yemek ve ulaştırma masraflarının büyük bir kısmı işveren tarafından ödendiğinden bu 6000 doların hemen tamamı tasarruf edilip yurda getirilmekte veya gönderilmektedir. Yurda gelen meblağın toplamı 800 milyon dolar dolayındadır.

Böylece batı ülkelerinden kişi başına yılda 1800 dolar gönderilirken Orta - Doğu ülkelerinden kişi başına gelen, bu tutarın üç katını geçmektedir.

Görüldüğü gibi işçi dövizini açısından Orta-Doğu bölgesi önemli bir potansiyel taşımaktadır. Bölgede çalışan işçilerimizin sayısı yalnızca iki katına çıktığında batı ülkelerinden gelene yakın işçi dövizini akmaya başlayabilecektir. Özellikle batı ülkelerine işçi yollamanın çok sınırlanmış olduğu böyle bir dönemde bu büyük potansiyeli iyi değerlendirmek gerekmektedir.

İŞÇİ DÖVİZİ

	İşçi sayısı	Ortalama yıllık net ücret (dolar)	Yıllık net ücret gelirleri toplamı (milyon dolar)
Almanya	750.000	11.000	8.250
Fransa	84.000	7.000	588
Avusturya	45.000	7.500	338
Hollanda	30.000	10.500	315
İsviçre	14.000	12.000	168
Avustralya	8.000	7.500	60
Belçika	3.000	9.000	27
Diğer	3.000	7.500	23
Batı Ülkeleri Toplamı	937.000	10.425*	9.769
Libya	80.000	6.000	480
S. Arabistan	35.000	6.000	210
Irak	15.000	6.000	90
Diğer	5.000	6.000	30
Ortadoğu Ülkeleri Toplamı	135.000	6.000*	810
GENEL TOPLAM	1.072.000	9.868*	10.579

(*) Yıllık ortalama net ücretlerin bölge ortalamaları.

Japon Tipi Rekabet

Bir Japon Őirketi için gc dönemlerde kendini korumak için en iyi yol bankalardan çok önce büyük lcde borlanmaktır. Böylece ilerde yıkıcı bir rekabetin tehlikeli sonuçlarını önlemek üzere kendisini sigorta ettirmiŐ olur.

Bir Şirket açısından kendisi iç grup, diğer Şirketler ise dış gruptur. Rekbet Japonya'da Şirket içi dayanıŐmanın sağlanması ve Şirket içi iliŐkilerin korunmasıdır. ÇalıŐanlar yalnızca kontratlarında yazılı olanları yapmakla değil, Şirketin iyi bir yesi olmakla da ykmldrlere. Aynı Şekilde bir Şirket için çalışanların sadece maŐlarını ödemek yeterli değildir. Yöneticiler alıŐanların evlenme, sağlık, ocuk eğitimi gibi özel sorunları ile ilgilenmek zorundadırlar.

Japonya'da Şirketler sadece kr peŐinde koŐmazlar, itibar sahibi olmanın duygusal yönüne de önem verirler. Bir Şirketin itibarını belirleyen piyasadaki payı, krlılık oranından çok daha önemlidir. Bu nedenle, Şirketler pazar paylarını arttırmak için büyük rekabete girerler.

Japon tipi rekbette de bazı sorunlar vardır. Bunlardan ilki bu yarıŐa nasıl akılcı bir düzen getirileceğidir. Yabancıların baskısı ile çeşitli rekbeti düzenleyici kurallar koymaktadır.

İkinci problem ise, bu rekâbet sonunda bazı kişilerin «kaybeden» olması ve toplumun «kaybedeni» kolayca kabul edememesidir.

Bu nedenlerle bu yıpratıcı rekabetin tehlikeli sonuçlarını yumuşatmak için Japonya bazı yöntemler geliştirmiştir.

Bunlardan biri yüksek gelişme hızı sağlamayı amaçlama, ikincisi de şirketler ile bankalar, ana şirketler, politikacılar ve hükümet kuruluşları arasında karşılıklı bağımlılığa ve yardıma dayalı bir ilişki düzeni sağlanmasıdır. Gerekli önlemler almadığı için çöken bir şirket, en azından bir banka ile yakın bir ilişki kurmadığı için, eleştirilere neden olur. Diğer bir yöntem ise, bankaların iflâsına izin verilmemesi gibi hükümetin aldığı çeşitli yardım önlemleridir. Bu nedenle bir bankaya güvenme bir şirket için en garantili yollardan birisidir.

Bütün bunlara rağmen bu rekâbetin sosyal açıdan istenmeyen bazı sonuçları vardır. Zayıf durumda olan geçici işçiler, alt işverenler ve şirket dışındaki diğer zayıf kişiler fedakârlıklara katlanmak zorundadırlar. Bu fedakârlıkları başkalarına transfer edemeyecek olan bağımsız kuruluşların yöneticileri ise hayatta kalabilmek için tatil günleri ve geceleri çalışmak zorundadırlar. Japon'lar bu tip rekabetin önlenmesi gerektiğine inanıyorlarsa da, bunun nasıl gerçekleştirileceğinden emin değillerdir. Monopollere karşı yürütülen Amerikan usulu mücadelenin genişletilmesini pek arzu etmiyorlar.

Gelişmekte Olan Ülkelerde Şehirleşme

1920 - 1970 senelerinde dünyada şehirlerde yaşayanların toplam nüfusa oranı % 19'dan % 37'ye yükselmiştir. 2000 senesinde ise dünya nüfusunun yarısının şehirlerde yaşayacağı tahmin edilmektedir. Kırsal alanlardan şehirlere göç etmenin nedenlerinin başında endüstrileşme, istihdam imkânlarının şehirlerde daha fazla olması ve sosyal, politik ve kültürel şartların tüm dünyada değişmesi gelmektedir.

Şehirleşmenin endüstrileşmiş ülkelerde yavaş olması, bunun getireceği problemleri halletmek için gerekli ekonomik, sosyal ve politik kurumların ortaya çıkmasını imkân vermektedir. Gelişmekte olan ülkelerde ise şehirleşme bu sürece olanak vermemektedir.

1950 - 1975 yılları arasında gelişmekte olan ülkelerde, kentlerde yaşayanların sayısı 400 milyon iken, 1975 - 2000 yılları arasında bunun 1 milyara yükselmesi beklenmektedir.

Gelişmekte olan ülkeler şehirleşmenin özelliklerine göre 3 bölgesel gruba ayrılabilir :

1) Orta gelirli Latin Amerika ülkeleri :

Nüfus hızla arttıkça, şehirleşme de o denli artmaktadır. Bu ülkelerde şehirleşmenin özellikleri ekonomik faaliyetlerin ve zenginliğin bir kaç büyük şehirde toplanması, ortalama gelirlerin yüksek olmasına rağmen,

fakirliğin önemli bir problem olmaya devam etmesidir.

2) Büyük Sahra dışındaki Afrika ülkeleri :

Yeni ortaya çıkan bir olay olmasına rağmen, hızlı nüfus artışı nedeniyle şehirleşme hızla artmaktadır. 1. gruptaki ülkelerle karşılaştırıldığında şehirlerde yaşayanların sayısı 2000 yılına doğru daha az olacak ve şehirlerde görülen fakirlik pek önemli bir sorun olmayacak.

3) Düşük gelirli Asya ülkeleri :

Dünyanın en büyük şehirlerinin bu bölgede olmasına rağmen, bu ülkeler genelde şehirleşmemiştir. Bunun nedeni şehirlerin kırsal bölgelere nazaran daha çekici yaşam ve iş koşullarına sahip olmamasıdır. Fakirlik ise hem kırsal ve hem de kentsel yörelerde önemli bir sorun olmaya devam edecektir.

Gelişmekte olan ülkelerde şehirleşmenin hızla artması çeşitli sorunlar yaratmaktadır. Bunların ilki hızlı şehirleşmenin masraflı olması, zenginliğin ve ekonomik faaliyetlerin birkaç büyük kentte toplanması, alt yapı tesislerinin geliştirilmesinin çok pahalıya mal olmasıdır.

Diğer sorunlar ise şehirlerde fakirliğin artması, istihdam imkanlarının yeterli olmaması, konut ihtiyacının karşılanmaması, ve hava kirlenmesidir.

Bununla beraber üretkenliğin ve gelirlerin artmasında şehirleşmenin önemli rol oynadığı da inkâr edilemez.

**ŞEHİRLEŞME ORANI VE ŞEHİR NÜFUSUNUN
ARTIŞI (1950 - 2000)**

	Toplam nüfusun yüzdesi olarak şehir nüfusu			Şehir nüfusunun senelik % artışı		
	1950	1975	2000	1950-1960	1970-1980	1990-2000
Gelişmekte olan ülkeler	20.6	31.1	45.8	4.0	4.0	3.5
Endüstrileşmiş ülkeler	62.4	74.4	83.6	2.0	1.2	0.8
Petrol ihraç eden ülkeler	16.9	55.5	77.9	7.9	7.1	3.1
Merkezden planlanan ekonomiler	20.7	34.4	49.2	5.2	2.7	2.4
Dünya	29.0	39.3	51.5	3.5	2.8	2.6

Türkiye'de ise durum şöyledir :

1950 senesinde şehirlerde yaşayanların sayısı 4 milyon iken bu rakkam 1970'de 14 milyon'a ve nihayet 1979'da 20 milyon'a yükselmiştir.

Böylece 1950 senesinde toplam nüfusun % 18.73'ü şehirlerde yaşarken, bu oran 1979 senesinde % 45.5'e yükselmiş, 1950-1979 yılları arasında şehir nüfusunun ortalama senelik artışı % 14 olmuştur.

Çöp Tenekelerindeki Altınlar

Katı şehir çöplerinin toplanması, işlenmesi ve değerlendirilmesi üzerine yapılan bir toplantıda (Roma 10 - 13 Mart 1981) Roma'da çöpler üzerine bilgi toplayan uluslararası bir bankanın kurulması önerildi. Çöpler kötü kullanılan değerli bir ham maddedir. Enerji sıkıntısı halinde enerji üretiminde tamamlayıcı önemli bir rol oynayabilecektir. Yakılmasıyla elde edilen enerji oldukça önemlidir. Örneğin, Paris şehri çöplerinin yakılmasından yılda 200.000 ton petrol karşılığı değerinde enerji elde edilmektedir. Ayrıca birçok yan tedbirlerin alınması da gerekiyor : özellikle çöplerin tekrar kullanılabilir duruma getirilmesi ve enerjilerinin değerlendirilmesi üzerine yapılan araştırma programlarının geliştirilmesi. Çöplerin biriktirilmesi veya çöp kalıntıları yüzünden pislenen yer altı ve yer üstü sularının korunmasıyla ilgili yeni düzenlemelerin yapılması.

Kaynak : Avrupa Konseyi.

1979'da Resmi Kalkınma Yardımları

1979 senesinde miktar olarak en fazla yardımı 4.684 milyon dolar ile ABD sağlamıştır. Toplam yardımların % 15.9'unu oluşturan bu miktar, ABD'nin GSMH'nin ancak % 0.20'si kadardır. Yardımların GSMH'ya oranla bu kadar az olmasının nedeni Kongre'nin 1979 senesinde mltilateral yardım programını onaylamada gecikmesidir. Aynı şekilde Rusya, Fransa, Almanya ve Japonya gibi gelişmiş ülkelerin sağladığı yardımlar da bu ülkelerin GSMH'larının ancak çok ufak bir kısmını teşkil etmektedir. Öte yandan Katar'ın gelişmekte olan ülkelere yaptığı yardım GSMH'nin % 5.6'sı kadardır. Katar'dan sonra Birleşik Arap Emirlikleri, Kuveyt ve Suudi Arabistan GSMH'lerine oranla en fazla yardımda bulunan ülkelerdir. Toplam yardımların % 76'sını OECD lkeleri, % 17.7'sini OPEC lkeleri, geri kalan % 6.3'n ise COMECON lkeleri sağlamıştır. 1979 senesinde OPEC lkelerinin GSMH'ların % 1.44' kadar, OECD lkelerinin ise ancak GSMH'larını % 0.35'i oranında yardım sağlamaları dikkati çekmektedir.

**RESMİ YARDIMLARIN ÜLKELER İTİBARIYLA
DAĞILIŞI - 1979**

	Miktar (Milyon Dolar)	Toplama Göre %	GSMH %
A.B.D.	4.684	15.9	0.20
Fransa	3.370	11.5	0.59
Almanya	3.350	11.4	0.44
Japonya	2.637	9.0	0.26
İngiltere	2.067	7.0	0.52
Hollanda	1.404	4.8	0.93
Kanada	1.026	3.5	0.46
İsveç	956	3.2	0.94
Belçika	631	2.1	0.56
Avusturalya	620	2.1	0.52
Danimarka	448	1.5	0.75
Norveç	429	1.5	0.93
İtalya	273	0.9	0.08
İsviçre	207	0.7	0.21
Avusturya	127	0.4	0.19
Finlandiya	86	0.3	0.21
Yeni Zelanda	61	0.2	0.30
OECD Ülkeleri	22.375	76.0	0.35
O.P.E.C.	5.197	17.7	1.44
Suudi Arabistan	1.956	6.6	3.13
Kuveyt	1.099	3.7	5.14
Irak	860	2.9	2.94
Birleşik Arab E.	707	2.4	5.42
Katar	251	0.9	5.60
Diğerleri	324	1.1	0.14
COMECON	1.852	6.3	0.11
Rusya	1.432	4.8	0.14
Doğu Avrupa	420	1.4	0.07
Toplam	29.424	100.0	

Dünya'da «Görünmeyenler» Kalemı

Son zamanlarda görünmeyen işlemler olarak adlandırılan, bankacılık, sigortacılık, deniz taşımacılığı gibi ticari faaliyetlerin önemli ölçüde kısıtlamaya tabii tutulduğu ileri sürülmektedir.

Ancak tüm baskı ve kısıtlamalara rağmen görünmeyenlerdeki artışın 1978 - 1979 devresinde % 24 oranında artacağı yani bir yıl öncesine göre iki misli olacağı saptanmıştır. Bu artış ise büyük ölçüde uluslararası petrol şirketlerinin yatırımlarından gelen gelirlere dayanmaktadır.

Sigortacılık faaliyetlerinde görülen gerileme ve özellikle üçüncü dünya ülkelerinin inşaat projelerindeki kısıtlamaları dünya ticaretinde «diğer hizmetler» olarak adlandırılan bölümün % 27,9'dan % 24,9'a düşmesine neden olmuştur.

Bir OECD araştırmasına göre önemli sayılacak bu büyümeler hkmetlerin olumsuz etkilerine rağmen oluşmuştur. OECD, hükümet kısıtlamalarının kaldırılması halinde izlenen gelişmenin üç katı oranında oluşabileceğini ileri sürmektedir.

Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa Ekonomik Topuluğu kısıtlamaların kaldırılması konusunda görüşmelere başlamış bulunmaktadırlar, ancak söz konusu kısıtlamaların millileştirme kararları ve vergi yasalarının içeriğinde bulunması çözümü zor bir sorun haline getirmektedir.

Örneğin sigortacılıkta üçüncü dünya ülkelerinin çoğu sigorta şirketlerini millileştirmişlerdir. Diğer bazı ülkelerde ise sigorta şirketleri devlet tekeline olmamakla birlikte yasalar, yabancıların faaliyetinde bulunmasını engellemektedir.

Ancak bazı büyük sigorta işlemlerinde ve zorunluluk hallerinde yabancı sigorta şirketlerinden faydalanılmaktadır.

Bankacılık sektörü genellikle hkmetlerin denetimi altında bulunmaktadır. Bu dalda en serbest davranan lke ABD'dir. AET yesi oluncaya kadar Danimarka yabancı bankaların faaliyetlerine izin vermiyordu. Bugün ise sadece AET lkelerinin bankaları Danimarka'da faaliyet gösterebilmektedir. Kanada da yabancı bankacılığın toplam bankacılık faaliyetinin % 25'i oranında olmasına dikkat edilmektedir. Japonya ise yeni gelen yabancı bankaların,

gerçek bankacılık faaliyetinde bulunmalarına engeller çıkarmaktadır.

Gemicilik sektöründe ise bir çok ülke yapılan taşımacılığın bir kısmının kendi gemileriyle yapılmasını yasal zorunluk haline getirmiştir. Örneğin Avusturalya deniz taşımacılığının % 40'ının kendi gemileriyle yapılmasını isterken, ABD gemicilik alanında faaliyet gösteren Amerikan şirketlerine vergi ladesi tanıyarak özel bir teşvik yolunu tercih etmektedir. Bazı ülkeler ise sahil taşımacılığını sadece yerli gemilere bırakmaktadır.

Öte yandan örneğin Fransa büyük uluslararası muhasebe şirketlerinin faaliyetlerine bir sınır getirmekte ve onların kendi dallarında önemli devlet ihalelerine katılmalarına izin vermektedir.

Bu tür faaliyetlerde bir çok ülkede görülen devlet koruması zihniyetinin ABD ve İngiltere'de azaldığı, buna karşı daha önceleri bu konuda serbesti taraftarı olan Japonya'nın, şimdi örneğin denizcilikte, devlet korumasından yana olduğu anlaşılmaktadır. ABD ve İngiltere'nin görünmeyen kalemlerinde önemli ölçüde fazlalık sahibi olmaları, onları bu konuda yeni bir yönlendirmeye itmektir.

Hayvancılık Sektörü Önem Kazanıyor

Ülkemizde hayvan potansiyeli sayısal bakımdan bir çok ülkeden oldukça fazla olmasına karşın hayvanlardan sağlanan verim hayli düşüktür. Hayvancılık endüstrisi gelişmiş ülkelerde tarımsal üretim içindeki payı % 75'e kadar yükselmesine karşı ülkemizde bu oran son yıllarda % 35'e yükselmiştir. Gelişen ülkelerdeki beslenme rejimleri son yıllarda tamamen değişerek nişastalı maddeler yerine et ve hayvansal ürünlere yönelmiştir. 1979 yılında ülkemizde kişi başına et tüketimi 19 kg. olarak belirlenmiştir. Bu tüketim esas alındığında ülkemizin et ihracatına imkânı olmadığı, bu üretimle ancak iç talebin karşılandığı anlaşılmaktadır. Bütün dünyada hayvansal ürünlere olan talep hızla artmaktadır. Ülkemiz kasaplık hayvanlarında verim artışı sağlandığında bu sektörün çok geniş pazar olanakları bulacağı kesindir. Özellikle Ortadoğu ve Diğer petrol ihraç eden ülkelerin et açığının 1985 yılında 514.000 ton'a ulaşacağı tahmin edilmektedir.